

LIKSOM SVENSKT

Svenskkurs i Lappland – en upplevelse som vi aldrig glömmer



Under en vecka i november 2014 fanns en kurs om det svenska språket, den samiska kulturen och hemslöjd i lappländska Gargnäs som organiserades av Claudia Fischer-Karrer, Kulturdetektive GmbH i Wetzikon/Schweiz. Elva människor från Schweiz och Sverige bodde på pensionatet Änglagård som drivs av två schweizare. De njöt av lärorik och spännande undervisning, trevligt sällskap och god mat.

Alla satt i olika rum och var ganska duk-tiga. Några läste svenska, andra stickade eller vävde. Det var vår vardag under en vecka för elva människor från Schweiz och Sverige. När flera av oss berättade för våra arbetskamrater och vänner att vi skulle åka till Sverige i november tänkte de att vi är lite konstiga. Kanske är vi det, men vi åkte ju inte bara för att ha semester – vi var där för att studera svenska och lära känna den samiska minoritetskulturen.

Vi är alla olika personer och kände inte varandra före den här kursen. Men vi hade det så himla bra tillsammans. Det var skönt att dela kärleken, passionen och entusiasmen för Sverige med personer som är lika varandra. På morgnarna läste vi svenska på olika sätt. Några av oss var nybörjare, andra var ganska avancerade för att de redan har läst svenska under flera år i Schweiz. Vi var tacksamma över att vi hade bland de tre lärarna en infödd svensklärare med oss. De var så snälla och tog sig tid att förklara grammatiken eller andra frågor. Och självklart hade vi många frågor. Vi hade alltid möjlighet att säga om vi ville gå igenom ett tema igen för att bli bättre. Speciellt för den här kursen har våra lärare gjort läromedlet ”Liksom svenskt” med samiska texter. Bland texterna fanns flera individuella grammatiska övningar på olika nivåer. Alla elever var ambitiösa och ville verkligen förbättra sig. Det fanns även plats för skoj, glädje och skratt.

Hemslöjd med svenskt material

På eftermiddagarna hade vi tid för oss själva. Några läste, andra ägnade sig åt den samiska kulturen. Vi har lärt känna skandinavisk slöjd. Det handlar om textiltekniker som idag bara finns i Sverige eller Skandinavien. Till exempel vävde vi band. Den här typiska bandvävningen finns i Skandinavien och kring Östersjön.

Banden är en viktig del av kläderna och används som bälte eller att försköna dräkter. Vår hemslöjdlärare har tagit med sig flera böcker med många mönster som vi försökte att omsätta, även sådana med samiska mönster som var främmande för oss. En annan textilteknik är tvåändstickning. Här ska man göra konstiga rörelser med fingrarna som kanske kräver mer tid än bara en vecka. Både bandvävning och tvåändstickning finns inte hos oss i Schweiz. Det sista hemslöjdsmomentet som vi sysslade med var att tälja. Vår värd hade fallt björkar innan vi kom hit. Av svenskt björkträ täljde vi smörknivar och skedar. Vi arbetade bara med svenskt material.

Renskiljning och middag i samekojan

Även om vi alla har olika bakgrund delar vi intresset för svenska språket och samiska kulturen. Vi var tacksamma att vi kunde uppleva någonting ganska typiskt – vi hade chansen att vara med på renskiljning. Vi var förstas inte inne i själva inhägnaden där de skilde renarna åt, men vi tittade in mellan planken och kunde ibland se hur de fångade renarna. När en viss same hade fångat en av sina renar och givit den en avmaskningsspruta, släpptes renen ut framför oss. Så stod vi nästan mitt bland renarna och kunde inte sluta att ta bilder av dessa vackra djur, som stirrade förvånat på oss. Två dagar innan hade vi landat i Arvidsjaur och på vägen till Gargnäs såg vi några renar som vi alla ville fotografera. Då visste vi inte ännu att vi skulle få se så många – ungefär 4000 – igen. Vår samiska dag avslutade vi med besöket i Båtsuoj sameby i närheten av Slagnäs. Vi fick erfara många spännande händelser ur samernas liv. Höjdpunkten var middagen i kojan. Vi smakade torkat renkött och guiden berättade en historia om varför det samiska kaffet ibland smakar salt. Förr i tiden, när man smälte snö för att få vatten lade man i lite salt för att få bättre smak på vattnet. En del samer lade torkat renkött i kåsan med kaffe för att köttet skulle bli mjukare. Maten smakade ännu bättre i den traditionella stämningen. Vi satt alla kring en värmande björkvedsbrasa på renfallar. Vår samevärd stekte renköttet över elden och aromen passade perfekt ihop med den söt-sura lingonsåsen och de kokta potatisarna.

Magiska norrskén

I början av veckan berättade äntligen flera av oss att vi ville se norrskén. Under de



första dagarna var det ingen chans för det här magiska ljuset. Efter en lång dag med många nya intryck bestämde vi oss att ta ett bad i badtunnan utanför Änglagården i Gargnäs som var vårt hem för den här veckan. Vi pratade, skrattade och tittade hela tiden upp mot himlen. Vi såg bara stjärnor, moln och röken från badet. När nästan alla var igen inne i huset knackade det på fönstret och en hand pekade upp mot himlen. Vi var så trötta att vi inte förstod vad den ville säga. Men så trillade polletten ner och alla sprang ut – för de flesta var det första gången vi fick se ett norrskén! Några av oss var redan i pyjamas och det blev kallare och kallare ju längre vi var där ute mitt i natten. Det här ögonblicket med fäst blick mot norrskénen kan man nästan inte uttrycka i ord – magiskt, överkligt och fullt av lycka.

Visst är det speciellt med norrskén, men det är ju också fint med ljuset från solen. En morgon sken solen in i frukoststrummet och vi blev ännu gladare än vi redan var. Det här vackra vinterljuset låg över sjön framför huset och förvandlade området till en speciell atmosfär.

Likaså var atmosfären inne i huset. Våra två schweiziska värdar tog mycket väl hand om alla önskemål och lagade alltid underbar mat: Köttbullar med lingon och potatismos eller ren med morötter och stekt potatis var bara två av de härliga måltider vi njöt av i fulla drag. Och varje morgon fanns ett rikhaltigt bord med allt som får hjärtat att slå. Inredningen var mysig och vi kände mycket för den.

Veckan gick så fort men det känns längre än en vecka. Vi är tacksamma att ha fått uppleva språket, kulturen och naturen uppe i Lappland och ska aldrig glömma november 2014.

Text: Luzia Zollinger
Lärare Kulturdetektive (språk och kulturhistoria): Claudia Fischer-Karrer, Johanna Gündel, Harriette Persson (Stockholms Universitet), Kathrin Schächli, slöjd www.kulturdetektive.ch